

de K A I K O U R A droom

e e n a k t e r

Luc
Van den Briele

de
KAIKOURA
droom

eenakter

Contact met de auteur :

luc.vandenbriele@telenet.be

P e r s o n e n :

Felix Haen: een ruim zestigjarige man in een rolstoel, de vroegere – maar nu gepensioneerde – personeelschef van een warenhuis, die na drie beroertes niet meer kan gaan en praten. Hij lacht of weent, stoot klanken uit en gebruikt allerlei lichaamsbewegingen om zijn af en toe toch opborrelende herinneringen en gevoelens te uiten.

Josfien Haen: zijn iets jongere vrouw, die in een lange monoloog mijmert over haar leven en haar onzekere toekomst.

Roger Paelinck: een ongeveer veertigjarige en wat sullige warenhuisverkoper, die zijn vroegere chef komt bezoeken en voor Josfien Haen ongewild een stoorzender wordt.

D e c o r :

Een ziekenhuiskamer

*Een ziekenhuiskamer
met een leeg bed op de achtergrond.*

*Op de voorgrond zit Felix
met gebogen hoofd in een rolstoel.*

*Zijn af en toe zichtbaar bevende handen
liggen op de leuning van de stoel.*

*De naast Felix aan een kleine tafel
en op een stoel zittende Jofien
is in haar handtas aan het rommelen.*

*Ze bekijkt allerlei omslagen die erin zitten,
kijkt dan plots op en buigt naar voor
om Felix van meer dichtbij
in het gezicht te kunnen bekijken.*

Jofien:

(bij Felix komend) Is onze Bol weer aan het wenen?

Daar is toch geen reden voor. Kom, ik zal die traantjes eens afvegen.

*Jofien haalt een zakdoek
uit een mouw van haar kleding
en droogt het gezicht van
de in stilte een beetje wenende Felix.*

Jofien:

En straks haal ik een trappist voor je.

(Felix aanstotend) Een trappist, en probeer me maar niet wijs te maken dat je niet meer weet wat een trappist is.

(onder zijn kin duwend) En hef je hoofd eens op.

*De mond van Felix valt even open.
Hij tuurt naar een kale en verre leegte.*

Jofien:

Lach eens. Of kan je niet meer lachen? Of wil je niet?

*Felix reageert niet
en laat het hoofd weer hangen.*

Josfien:

(weer op de stoel zittend) Soms heb ik de indruk dat hij me voor de zot houdt. Of dat hij zoals vroeger van plan is om een of ander grapje uit te halen.

Dat heeft hij van in het begin gedaan. De clown uithangen.

Al van de eerste dag dat we aan het vrijen waren. Op een bank in het park.

Gij en ik, zei hij, wij moeten een gijk worden.

Nee, geen geit maar een gijk, met de K van kussekus.

En dat is een woord dat misschien niet in de Dikke Van Dale staat, maar een zelfgemaakte samensmelting van gij en ik. Gijk.

Zot, zei ik en ik duwde hem weg.

Maar hij kroop nog dichterbij mij.

We zouden ook onze namen moeten samensmelten, zei hij.

(Felix op de arm tikkend) Zeg, weet je dat nog?

Die eerste dag in het park. Toen we zochten naar een versmelting van Felix en Josfien en eerst bij een Fefien en een Josix uitkwamen.

Nee, hij weet het niet meer.

Ik was het ook vergeten.

Maar sinds hij in die rolstoel zit, komen er bij mij veel dingen uit het verleden terug.

Ze drijven als wolken in mijn hoofd.

Bijvoorbeeld dat spelletje met die namen.

Op die bank.

Na wat geknuffel werd ik een Fosfien en werd hij mijn Jolix.

(tot Felix) Vergeten?

(na een poos) Het werd bijna onze eerste ruzie.

Ik kreeg maar één letter van zijn Felix en hij pikte de twee eerste letters van mijn Josfien.

Maar hij maakte er een nieuw grapje van.

Die tweede letter is maar een O, zei hij.

En wat is een O? Een bolletje, een holletje.

Meisjes hebben nu eenmaal een holletje, zei hij.

Zo heeft de schepper zijn Eva gemaakt.

Ja. Holletje, bolletje, boem.

Het holletje is rap gevuld geweest.

En niet tegen mijn zin.

Een ijskelder ben ik nooit geweest.

(Felix op de arm tikkend) Waar of niet waar, Bol?

Dat je over mij nooit hebt moeten klagen?

(Felix van dichtbij beijkend) En je bent niet altijd de eerste geweest om het vuur aan de lont te steken.

Maar het is verleden tijd.

We zitten al een paar maanden in een straatje zonder eind.

En ik ben al lang geen Fosfien meer.

En ook de Jolix zit al lang onder het stof.

Hij is een Bolleke geworden.

En dan een Bol.

En nog later werd ik een Jo en de Bol werd een Fé.

Maar als ik kwaad was, dan zei ik *(roepend)*: Felix!

*Felix heft heel even het hoofd op
en mompelt een paar nauwelijks hoorbare klanken.*

Josfien:

De laatste tijd noem ik hem weer Bol. Of Fé.

En ik ben naamloos geworden.

(weer naar de papieren in haar handtas kijkend) Ach. Al die papieren.

Rekening van dit en rekening van dat.

Brandverzekering. Ziekenfonds. Kabeltelevisie. Supplement onkostenvergoeding vierde kwartaal. Supplement?

En die abonnementen op drie of vier van zijn tijdschriften. Al twee keer opgezegd, maar ze zijn blind en doof.

Het zal weer een computerfout zijn.

Of de brieven zullen door onwillige postbodehandjes verscheurd zijn.

Ik heb me vroeger nooit met die paperasserie moeten bezighouden.

Felix deed het met plezier.

Zes klasseermappen in een kast – tot in de puntjes verzorgd en er nooit problemen mee gehad.

En hij deed het graag. *(tot Felix)* Hè Bol?

‘t Was maar een uitloperkje van zijn job.

Kantoorchef van de personeelsdienst.

Een paar duizend mannen en vrouwen hebben hem chef genoemd.

(dicht bij het oor van Felix roepend) Chef.

*Felix kijkt verontrust op,
zijn ogen beginnen te glanzen
en zijn lippen mompelen
nauwelijks hoorbare woorden,
maar binnen de minuut
zakt hij weer weg in zijn lethargie.*

Josfien:

Met zo iets krijg ik hem af en toe een beetje wakker. Dan keert hij even terug uit een land dat heel ver achter mijn horizon ligt.

Kantoorchef.

Mijn moeder zei: kom niet af met een of andere schooier.

’t Is niet omdat je maar een naaister bent, dat je moet aanpappen met een onnozelaar die in een of andere stinkfabriek werkt.

Als je een beetje verstandig bent, dan kies je er een met propere handen en met een vaste job.

Een postbode. Of een treinwachter. Of een schoolmeester.

Geen galochevent als je vader.

Ja.

Het is meer dan veertig jaar geleden, maar ik hoor het haar nog zeggen.

(haar moeder imiterend) Geen galochevent als je vader.

Een paar keer heb ik ons pa zien wenen.

Hij was een te stille man voor de kwade spin die mijn moeder af en toe en veel te veel was.

Zonder een woord te zeggen kroop hij soms in zijn rommelkot om er tussen het tuingerief over zin en onzin van zijn leven na te denken.

Om er een uur of veel meer dan een uur zijn wanhoop te verbijten.

En mijn moeder, die sloeg dan met de deuren en schopte tegen de tafelpoten.

Hij zit weer te mokken in zijn kot, zei ze.

(haar moeder imiterend) De lafaard. De onnozelaar. De galochevent.

Er zijn momenten geweest dat ik dacht: ik ga naar een bos en zoek er de meest giftige van alle giftige paddenstoelen. En ik maak er soep van en zal lachen en dansen als ze na het eten van die soep van pijn ligt te kronkelen en dan dood gaat.

Maar dat doe je natuurlijk niet.

Je gaat naar je vader en je legt een hand op zijn hoofd.

En dat paar keer dat je hem met natte wangen betrapt, dan veeg je die tranen weg.

Josfieneke, zei hij.

(haar handtas strelend) Kom, paatje. Kom.

Toen ik Felix op een zaterdag voor het eerst mee naar huis nam, heb ik gezegd: trek vooral geen galoches aan.

Maar Felix had er geen. Hij droeg mooie en blinkende schoenen. Italiaans leer.

En hij droeg een donkergrijs maatpak.

En een wit hemd. En een donkerrode zijden das.

Dag madame, zei hij die eerste keer.

En hij maakte een lichte buiging voor mijn moeder.

Voor het eerst in haar leven voelde ze zich een beetje koningin worden.

Ja, zei ze achteraf. *(met in elke ja een andere, deels goedkeurende, deels bekritiserende klank)* Ja. Ja. Ja. Ja.

Hij had een te dikke kop en te korte beentjes. Maar hemd en das en de glans van zijn schoenen maakten veel goed.

(haar moeder imiterend) En ben je er zeker van dat hij een onderwijzersdiploma heeft? En waarom is hij dan geen schoolmeester?

(aan de mouw van Felix trekkend) En met wat heeft onze Bol haar toen overtuigd?

In het bedrijfsleven is veel meer te verdienen, madame.

Ah ja.

Schoolmeesters hebben natuurlijk meer vakantie, véél meer vakantie, maar Felix heeft geen vakantie nodig.

Hij is een harde werker.

En hij is al vanaf de eerste dag souschef geworden. Van de personeelsdienst van het grootste en chicste warenhuis van het land.

En later wordt hij chef.

Dan verdient hij het dubbele van een schoolmeester.

(haar moeder weer imiterend) Ja. Ja. Dat is wat anders dan de galochevent waarmee ik getrouwd ben.

En pa zat er bij. Maar zweeg.

Op zo'n moment flitst de paddenstoelensoep nog eens door je hoofd. Maar in de eentonigheid en de sleur van het dagdagelijkse leven verdampst ze haast even rap als ze gekomen is.

In die tijd ging ik nog vijf dagen per week naar het confectieatelier van de Gebroeders Keuninck.

Bloezen, mantels, korte en lange jassen. Zoveel per dag.

Goed werk, zeiden de Gebroeders Keuninck met hun dikke handen veel te lang in mijn nek.

Ja.

En vier maanden later is het naaistertje Jofien met de souschef Felix getrouwd.

(naar Felix kijkend) Hè, Bol. Onze huwelijksreis. Tot op de Vesuvius.

Waar je mijn voorhoofd vol zwart stof wreef en me wijsmaakte dat Aswoensdag daar op een vrijdag viel.

En waar we ons bloot gat aan de opkomende zon lieten zien.

(rechtstaand, het hoofd van Felix omvattend en dan strelend) En dag en nacht lagen te vrijen.

En na elke vrijpartij dure eden zwoeren.

En hardop droomden over het maken van twee kindjes.

Over het kopen van een huis.

Over eiken meubelen en wanden vol schilderijen en een kast vol dikke boeken met vergulde ruggen.

En nog zoveel andere dingen.

(weer neerzittend) Er zijn geen twee kindjes gekomen.

Na het geweld van de Vesuvius moest het vrijen heel stilletjes gebeuren.

Anderhalf jaar op een zolderkamer in een bed dat al meer dan honderd jaar aan het kraken was.

En weten dat de vlak eronder liggende moeder met wijd open oren lag te luisteren. Maar Felix vond er iets op.

Hondjes doen het ook niet in een bed, zei hij.

Ja.

Maar ook het hondje spelen moest stilletjes gebeuren.

Elk geblaf moest ingeslikt worden.

En mijn moeder die na enkele weken zei: *(haar imiterend)* je denkt toch zeker niet dat dat kan blijven duren? Zonder één cent te betalen op die zolderkamer slapen?

Van pa mocht dat. Maar mijn moeder ...

We zijn aan het sparen, zei ik.

Ik ook, zei ze. Ik wil ook eens de Vesuvius zien. En ik heb de laatste tijd al veel op mijn tanden moeten bijten.

Die Felix, die schoolmeester die geen schoolmeester is, dat is een vervelend manneke.

Trekt de gordijnen van de salon open en foefelt aan de radio en bekijkt me met ogen waarin allesbehalve eerbied en dankbaarheid schittert.

(naar Felix kijkend) Hij zal er wel niet meer aan denken. Niet aan die lastige eerste tijd en niet aan dat enorme gevoel van vrijheid dat er op volgde.

Eindelijk apart gaan wonen in een spiksplinternieuwe flat. En eigen meubels hebben en een keuken met eigen potten en pannen.

En een eigen bed. Met de beste matras die er te vinden was. En de warmste deken. Alles gekocht in het warenhuis van Felix. Dertig procent korting voor de souschef.

Ja.

(met gesloten ogen) En 's avonds heel dicht tegen elkaar liggen.

Elkaars geuren drinken.

En blaffen tegen de maan.

En één kindje maken. Eentje.

(rechtstaand en het hoofd van Felix omhoogduwend) Blaft eens. Wil je niet? *(ze blaft zelf een paar maal)* Echt alles vergeten? *(het hoofd van Felix schuddend)* Is dat kopje helemaal leeg?

Ah, onze goede jaren.

(het hoofd van Felix strelend) Grote liefde. Zachte liefde. Warme liefde.

Een of andere zanger heeft daar een liedje over gemaakt. Ik ben zijn naam vergeten.

Doet er ook niet toe.

Het had ook ons lied kunnen zijn.

Af en toe werd er ook eens goed ruzie gemaakt.

Hoorde er ook bij.

Je wàs af en toe een ambetant manneke.

Maar in het bed werden de plooiën weer glad gestreken.

En aan mijn moeder kon ik laten zien dat ik vleugels kreeg, dat ik eerst als een leeuwerik en dan als een valk tot ver boven haar bekrompenheid zou gaan vliegen.

De Felix gaf mij les. Leerde me zonder fouten schrijven. En goede boeken lezen.

De lectuurtrap bestijgen, noemde hij dat. Van de keukenmeidenroman op de onderste trede opklimmen naar de bovenste trap, naar Boon en Claus. En Tolstoj.

En de binnenkant van musea leren kennen.

(ze zoent het hoofd van Felix, streelt zijn wangen en mijmert verder) In mijn billen knijpen terwijl we samen naar de dikke vrouwen van Rubens kijken. En met een beetje overdrijving zeggen: zo'n mollemolleke ben jij ook.

En daarna naar Mozart gaan luisteren.

De klank van violen en hobo's drinken.

In het begin klonk het wat vreemd, maar na twee of drie keer keek ik er naar uit.

*Er wordt op de deur geklopt
en Roger Paelinck steekt zijn hoofd binnen.*

Paelinck:
Stoor ik niet?

Josfien:

(het hoofd van Felix loslatend, een beetje in de war door het onverwachte bezoek en daardoor verwonderd naar de bezoeker kijkend)
Nee. Kom binnen.

Paelinck:

(binnenkomend, met een grote in cellofaan verpakte kamerplant tegen de borst gedrukt) Madame Haen.

(Josfien met een lichte buiging en met een handdruk begroetend)
Paelinck. Ken je mij niet meer? Paelinck, van de Afdeling Vis.

We hebben elkaar ooit eens op een personeelsfeestje ontmoet.

Je man heeft me destijds nog aangeworven.

Mijn eerste job.

Wat? Heet je Paelinck? Komt goed uit, zei hij.

We hebben net een verkoper nodig in de Afdeling Vis. Om onder andere palingen het vel af te stropen.

En met waarschuwend vinger vertelde hij dat hij er net een had moeten buitengooien.

Zijn palingen bleven te vaak liggen, zei hij. Hij stroopte liever de slipjes van de verkoopsters af. En mijn eerste indruk, madame Haen, mijn eerste indruk was: dat is een héél serieuze chef.

(naar Felix wijzend) En hoe gaat het er mee?

Ik heb het horen zeggen.

Meneer Haen heeft een attaque gekregen.

Maar ja, de ene attaque is de andere niet. Is het ...

Josfien:

(knikkend) Nogal erg, ja.

Paelinck:

Nooit de moed tot in de schoenen laten zinken, madame Haen.

De dokters kunnen nu meer dan vroeger.

Josfien schudt haar hoofd.

Paelinck:
Nee?

Josfien:
In het begin dacht ik: hij slaat er zich wel doorheen, maar het blijft duren en enig teken van herstel is er niet.

Attakske, zei de verpleegster.

En net toen hij het te boven kwam, nog een. En dan nog een.

Derde keer, goede keer zullen ze gedacht hebben.

Paelinck:
De laatste tien jaar hebben we hem niet veel meer gezien. Herstructurering, zeiden ze. En hij vloog naar Brussel. Afbouwjob.

Iemand anders begon de inspectie van de filialen. Een kreng met paardentanden om schrik van te hebben.

Meneer Haen is nog heel vaak ter sprake gekomen. Waarom wordt een goede chef vervangen door een bitch?

En zo'n twee jaar geleden hoorden we dat hij helemaal wegging.

Wat? Meneer Haen gaat met vervroegd pensioen? Niemand kon het geloven.

Maar het was waar.

Josfien:
Kreeg een beetje te veel last van artrose. En hij had tijd nodig om een boek te schrijven, zei hij.

Paelinck:
Een boek? Dat heeft hij ons niet gezegd. En?

Josfien:
Hij heeft wat opzoeken gedaan in bibliotheken en archieven.

Maar ik mocht er niet veel over weten.

Ik heb er nog niets van teruggevonden. Zal ergens in een onderste lade liggen.

Paelinck:
(*een hand van Felix grijpend*) Chef. Hoe gaat het ermee?

Ik heb een grote plant voor je meegebracht.

De Theo zei: dat moet je niet doen, dat zullen wij wel doen.

En Frieda zei: hij krijgt van mij een donkerrode amaryllis, daar houdt hij van.

Maar ik heb het toch gedaan. Van mij, van mij alleen, krijg je een plant met veel donkergroene bladeren.

Ze lijkt een beetje op de plant die vroeger in je kantoor stond. De plant waarvan je zei: ze doet me aan een oerwoud denken. En aan al het geheimzinnige leven in een oerwoud.

*Felix kijkt op.
Hij toont nog geen emoties.
Maar hij volgt Roger Paelinck
en de kamerplant met de ogen.*

*In zijn hoofd wordt een of andere deur
blijkbaar op een kier gezet.
Hij mummelt een paar klanken.*

Paelinck:

(tot Josfien, de hand van Felix loslatend) Hij kan niet meer praten?

Josfien:

Neen.

(na een poos) Bedankt voor de plant. Kom, ik zal ze voorlopig hier op de tafel zetten.

Roger Paelinck geeft de plant aan Josfien.

*Josfien haalt de plant uit haar cellofaanverpakking
en zet ze op het tafeltje.*

Josfien:

Nogmaals bedankt. Mooie plant.

Paelinck:

(met een hand even aan zijn keel tastend) Dat hij niet meer kan praten, dat doet me wat. Dat snoert zich als een ijzeren band rond mijn keel.

't Was zo'n plezante babbelaar.

De dag dat hij mij die job gaf, is een van de gelukkigste dagen van mijn leven geworden.

Bij hem kon je altijd terecht.

Met kleine en grote problemen.

Het luisterend oor van het personeel. Dat was hij. Een betrouwbare wegwijzer.

't Is misschien maar een kleine troost voor u, madame Haen, maar we hielden van hem.

En met we bedoel ik de grote, de overgrote meerderheid van het personeel. Van al de filialen. We zijn hem niet vergeten.

Josfien:

Je bent de eerste die hem komt bezoeken.

Paelinck:

Er komen er nog.

De Theo komt. En Josine. En Frieda. Volgende week komen ze.

We hadden al twee maanden niets meer van onze chef gehoord.

Zal ergens in Oost-Europa zitten, dachten we.

Hij kon zo smakelijk vertellen over zijn reizen.

Over gebakken karpers uit Zweedse meren.

En over restaurants aan de oever van de Donau.

Josfien:

Ja. De restaurants aan de oevers van de Donau.

De Hongaarse wijn.

Daar hield hij van. We hielden er beide van.

Ik ga een trappist halen.

Was dat net van plan toen je hier binnenkwam.

Want met een trappist kan ik hem nog altijd een plezier doen. En het mag van de dokter.

En voor jou breng ik er ook een mee?

Paelinck:

(met een overdreven schuchtere blik) Madame Haen, daar durf ik geen ja op zeggen.

Josfien:
Maar ik hoor ook geen nee.

(naar Felix wijzend) Praat er maar wat mee. Hij reageert niet of bijna niet, maar de dokter zegt dat er mee praten hem toch goed doet.

Paelinck:
(terwijl Josfien de ziekenkamer verlaat) Zal ik doen, madame Haen, zal ik doen.

(nu alleen bij Felix, hem van dichtbij beijkend) Hei. Ken je me niet meer? Roger Paelinck. Palingske.

(hij grijpt de hand van Felix) Het vel van de paling stropen en als er geen paling is, dan stropen we de meisjes hun slip wel af. Hé.

Jammer dat de tijden zo veranderd zijn.

Zoals het er nu aan toe gaat – bij sommigen mag je nog geen vinger op hun elleboog leggen of ze roepen dat ze verkracht worden.

Wat er op enkele jaren allemaal kan veranderen. Om zot van te worden.

Maar Frieda komt je volgende week bezoeken. Frieda.

Zeg nu niet dat je Frieda niet meer kent. *(met de handen tekent hij een denkbeeldige en overdreven grote boezem op zijn borst)* Frieda.

Frieda Amaryllis. Jouw favoriete.

Felix beijket Roger Paelinck met wijd geopende ogen.

Paelinck:
Die met die dikke dinges. *(hij fluistert iets in het oor van Felix en tekent weer denkbeeldige dikke borsten met zijn handen)*

Het schijnt dat de Theo er tegenwoordig jacht op maakt.

Hij heeft er met Nieuwjaar een string voor gekocht, zwart met romantisch rode roosjes op de billen.

Oh la la, zei ze. Maar ook niet meer dan dat, klaagt de Theo.

't Is zoals je vroeger zei: de Felix is de Felix en de Theo is de Theo en tussen beide ligt een brede brug.

Aan de ene kant van het water is het gras malser dan aan de andere kant en de beste koeien kiezen ook het beste gras.

Je kon het zo goed zeggen.

(Felix van dichtbij bekijkend) Hei. Er zit al wat meer glans in je ogen.

't Is alsof de zon erin opkomt. De Frieda-zon.

*Felix maakt heftige bewegingen
met het lichaam.
Hij stoot klanken uit,
grijpt de rolstoel vast
en slaagt er in de rolstoel
lichtjes heen en weer te stoten.*

Paelinck:

Hehe. Ga je dansen?

We zouden nog eens samen een liedje moeten zingen. Zoals we soms in november deden.

Het Sint Maartenslied. Met een door chef Felix aangepaste tekst.

Ik ben er meer dan de helft van vergeten, maar één strofe ken ik nog.

*Roger Paelinck speelt clown:
hij strijkt zijn haar overhoop,
huppelt rond,
wappert zijn grote handen naast zijn oren
en zingt.*

Paelinck:

(vals zingend) Sinte Maarten, die komt vannacht,
Met heel veel taarten in zijn klak,
Met een tet om aan te zabben
en een oven om warm te bakken.

*Felix reageert enthousiast.
Hij stoot meer en meer klanken uit.*

Paelinck:

Hehe.

Over de warmte van Frieda's oven had jij niet te klagen. En de Koen van de boekhouding, die zei: de Felix, dat is de verdomd grootste caissièresnatcher van het land.

En ik, *(op zijn borst kloppend)* ik, ik heb nog altijd niet achterhaald wat een snatcher is. *(op de neus van Felix tikkend)* Maar jij weet het, hè.

Een snatcher. *(rondhuppelend)* Ik heb wel eens gedacht dat het een soort ekster is die in de buurt van nudistencampings leeft en in tepeltjes pikt omdat hij denkt dat het rozenbottels zijn.

*Felix begint wild te lachen
en doet pogingen
om Roger Paelinck vast te grijpen.*

Paelinck:
Je lacht. Je lacht.

Ik heb een beetje het vermoeden dat je de laatste twee jaar niet veel meer gelachen hebt.

(ernstig) Zal ik je eens wat vertellen?

Nu is dat gedaan, maar de eerste maanden na je vertrek ging er geen dag voorbij zonder dat er over jou gesproken werd.

Over dat boek bijvoorbeeld. 'k Zei daar straks aan je madame dat we niets wisten over een boek dat je zou gaan schrijven. Maar je had het ons gezegd, hè. Maar meer uitleg gaf je niet.

Felix zit met open mond te luisteren.

Paelinck:
En de Theo zei: het zal een handleiding zijn over de techniek van de verleiding.

De Theo zou dat nu kunnen gebruiken. En ik ook.

Want bij mij wil het maar niet lukken. In mijn verleidingmechaniek zal wel een of andere schroef loszitten en ik heb ze nog altijd niet ontdekt.

En de Koen van de boekhouding, die dacht dat je een, *(wat aarzelend, want hij heeft moeite om het zich precies te herinneren)* een als flutroman vermomd essay zou gaan schrijven over de vrouw als alpenlandchap. Met jij als arend over berg en dal vliegend.

Over arend spelen kan ik alleen maar dromen. Ik heb me nooit méér gevoeld dan een kalkoen met veel te grote en te rode oren.

(de armen in een gebaar van overgave omhoogstekend) De Theo zegt dat ik een te dunne kont heb om bij de vrouwen op te vallen. En onder ons gezegd en vooral gezwegen: ik heb nog andere te dunne dingen.

*Felix maakt weer heftige bewegingen met het lichaam.
Hij stoot klanken uit, grijpt de rolstoel vast
en slaagt er weer in de rolstoel
lichtjes heen en weer te stoten.*

*Josfien verschijnt in de deuropening
met in elke hand een glas trappist,
maar Roger Paelinck ziet haar niet.*

Paelinck:

Ai, ai, chef, zo'n stoel.

(vlak bij het gezicht van Felix) Zo'n stoel, dat is wat anders dan de dansende geit waarmee je twintig jaar geleden van filiaal naar filiaal reed.

Met dat deux-chevauxke wordt af en toe nog eens goed gelachen.

Dat deux-chevauxke, chef, op de parkeerplaats van onze winkel. Toch niet vergeten hoe die kon wippen?

(hij maakt op- en neergaande bewegingen met de handen) Wip, wip, wip. *(Felix begint hortend, maar luid te lachen)* Wip, wip, wip.

(Felix op de wang tikkend) Dat weet jij niet, maar we hebben dikwijls in het café aan de overkant van de straat gezeten. De Theo en ik.

En plezier dat we hadden.

Haha, de chef in zijn dansend deux-chevauxke. En we keken en we keken. Naar die reclame voor de veerkracht van de deux-chevaux.

En voor de veerkracht van zijn Frieda, zei de Theo dan altijd. En van de Frieda's die hij in vijf of zes andere filialen heeft zitten.

Hehehehe.

*Felix kraait van plezier.
Hij trekt en sleurt aan zijn rolstoel.*

Paelinck:

En weet je wat de Koen van de boekhouding over je deux-chevauxke zei? Dat is geen deux-chevaux, dat is een tettenschudder. Dat zei ie. De Koen.

Nog een geluk dat er op die parking drie verlichtingspalen stonden. Dat we er net genoeg van konden zien.

(terwijl hij begint te dansen) In de halve duisternis leek die minnedans een spro..., *(hij ziet plots Josfien staan en spreekt nu met een benepen stemmetje verder)* een spro... een sprookje.

Josfien:

(binnenkomend – met een harde stem) Je bent bedankt voor je sprookje.

Paelinck:

(in de war – zich afvragend hoelang Josfien al stond te luisteren) Zoals ik zei. Madame Haen. Zoals. Ik zei. Een sprookje.

Josfien:

Trap het af.

Paelinck:

Ja, madame Haen.

(terwijl hij achteruitlopend en bijna struikelend de ziekenkamer verlaat) Dag madame Haen.

Josfien:

(roepend) En als een van die Frieda's hier ook maar één voet durft binnenzetten, dan krab ik de ogen uit haar kop.

*Josfien zet de twee glazen bier
zo ruw op het tafeltje
dat het bier op en neer golvend
uit de glazen vliegt.*

*Ze kijkt naar de nog steeds
van plezier kraaiende Felix.*

Josfien:

Haha. Je kan lachen. Twee maanden lang kon je niet, nee, wilde je niet lachen.

En vandaag gaat het.

Omdat die zot een van je oude deuren is komen open zetten.

Maar als jij nu denkt dat je ook maar één druppel van deze trappisten krijgt, dan zit je er geen honderd, maar vijfduizend keer naast.

Ik drink ze nog liever zelf.

Josfien neemt een van de glazen en drinkt bier.

Josfien:

Bah. Mijn witte wijn is beter. *(het glas dan in de richting van Felix heffend)* Maar ik klets de rest nog liever in je smoel dan er ook maar één druppel van te geven.

*De lach van Felix
is een lelijke grijns geworden,
maar het verlangen naar bier
overheerst zijn verbazing
over de harde stem van Josfien.*

*Hij opent zijn mond,
steekt de tong uit en likt aan zijn lippen.*

Josfien:

(na het drinken van nog een slok bier) Deux-chevauxke.

Ik heb in mijn leven nooit gevloekt, maar nu heb ik er zin in.

Gotverdegotver. Nondegotvernondedju.

Deux-chevauxke.

Twee heeft hij er gekocht. Vanwege de goede vering.

Meneer verdiende genoeg om in een chiquere auto te kunnen rijden, maar hij speelde graag het eenvoudig manneke, zei hij.

En ik waardeerde dat.

Ik waardeerde nog andere dingen.

(rechtstreeks tot Felix en vlak bij zijn gezicht) Dat meneer moest overwerken. Of moet ik zeggen: zogezegd overwerken?

Niet één keer per week, maar af en toe ook eens twee of drie keer.

Dertig jaar lang.

Meneer was door de Big Boss naar een filiaal gestuurd, naar de oostgrens of de westgrens, liefst zo ver mogelijk. En bij het terugkeren was er een plaatselijk onweer geweest, met veel regen en een modderstroom op de wegen en files.

Fififiles.

Het was belangrijk om bij de Big Boss op een goed blaadje te staan. Ik moest dus niet klagen of zagen omdat ie 's avonds na negen of tien of vlak voor middernacht thuishkwam.

En in die tijd was er nog geen gsm en de telefooncabines naast de autoweg, die waren altijd gesaboteerd, ze slikten geld en gaven nooit geld terug. En daarom werd er niet gebeld.

(rondwandeland in de kamer) En ik zat thuis en geloofde het.

Ook als meneer af en toe toch eens belde en zei dat hij 's anderendaags nog moest doorwerken en dan maar in een hotelletje bleef slapen.

Een tuttebel ben ik geweest. Een stomme trien.

Ik zat thuis en ik geloofde het.

Ik zat te wachten. Las de Libelle. Of Tolstoj. Keek naar het tv-nieuws. Of een feuilleton.

Dacht aan het hardwerkende Bolleke.

Gotvernondemiljardenonedju.

*Josfien gaat op het bed zitten
en staart een tijd zwijgend voor zich uit.*

Josfien:

Ik ben er mijn hele leven lang fier op geweest dat ik hem nooit bedrogen heb.

Meer dan genoeg kansen gehad.

De gebroeders Keuninck met hun vette vingers in mijn nek.

Ik had maar moeten opkijken en eens pinken.

Hop met de beentjes, het zou rap gebeurd zijn.

De broertjes Keuninck hadden er een achterkamertje voor.

Maar ik heb het niet gedaan.

Mijn Féféke. Mijn Bolleke. Mijn Bol.

De man van mijn dromen.

Die me lectuur- en cultuurtrappen deed bestijgen.

Die me toch zo stevig en hard kon vastpakken.

Die me Mollekemol noemde en Jokedoke en Fienekefifi.

Die me deed geloven in de kracht van liefde.

Die me af en toe het gevoel gaf van tussen de sterren te vliegen.

(bij - de nu met een uitdrukingsloos gezicht in de rolstoel zittende - Felix komend) Want bij mij was er geen deux-chevaux nodig. Er zat genoeg veerkracht in mijn billen.

Heb je nog zelf gezegd. Zelf gezegd. Zelf gezegd.

Maar als ik straks naar huis ga, dan zal er iets gebeuren.

Wat zal er gebeuren? Straks, als ik thuis kom. Wat zal er gebeuren?

Ik zal een snokje geven aan die kroonluchter boven de tafel.

Aan dat ding dat we nog in Bologna gekocht hebben.

Ik zal er een snokje aan geven.

En als een snokje niet genoeg is, dan geef ik er een ruk aan.

En dan komt er wel een of ander draadje los en er is geen licht meer.

En dan, Judas?

Dan bel ik de conciërge.

(rond de rolstoel wandelend – heel even met een verleidelijke stem een telefoongesprek imiterend) Marcelleke, met madame Haen.

Mijn licht is uit. Ja, Marcelleke, mijn licht is uit. Kom eens naar boven.

En als hij dan op zijn laddertje staat, dan zal ik zeggen: ziet dat je niet valt, Marcelleke. Kom, ik zal je beentjes eens vast houden, dan heb je wat meer steun.

En beentjes vast houden, dat is al veel meer dan Marcelleke nodig heeft.

(weer vlak bij Felix) Marcelleke is er voor gekend, heb je ook nog zelf gezegd, eerste klas klusjesman en eerste klas rokkenjager.

(weer rond de rolstoel wandelend) Kruipt in gelijk welk gat, heb je gezegd. Jong of oud, schoon of lelijk, dik of dun, als er maar een gat aan vast zit.

En 't is nog waar ook.

Na vier Duvels zegt hij wel eens dat hij al op zesenzestig wijven is gekropen.

Madame Kerselaer, dat is voorlopig de laatste in de rij.

Haar vent was nog geen drie weken dood, of Marcelleke kon er al zijn zak gaan leegschudden.

Zo noemt men dat.

(Felix bij elke zin ruw tegen het hoofd stotend) Heb je er een beetje van gesnapt? Van dat snokje aan de luchter? Van dat Marcelleke dat ik zonder slip zal staan op te wachten?

Ik zal hem met plezier mijn bloot gat laten zien. Want Marcelleke speelt graag hondje. Ook dat heeft hij al eens verteld.

(ze pakt de rolstoel vast en begint hem wild heen en weer te schudden – Felix kijkt verwilderd en met open mond voor zich uit) En ik zou nog meer kunnen doen dan een snokje aan die lamp geven.

(bij het oor van Felix roepend) Straks rijden we de gang in. Tot aan de trap.

En ik kijk naar links en ik kijk naar rechts, maar verpleegsters hebben nooit tijd om in de gangen rond te lopen. Er is dus geen kat te zien.

En dan, Judas?

Dan gooi ik je met stoel en al naar beneden. Met je kop tegen de harde stenen.

Laat het bloed maar spatten en de botten kraken. En ik maar roepen en schreeuwen.

Ah. Ah. Ah. Mijn Felix is gevallen.

Dan zal het mijn beurt zijn om eens te doen alsof. Jij hebt het dertig jaar lang gedaan.

Ha, ja.

(weer op het bed zittend) Meneer kwam 's avonds laat thuis.

Met een rooie kop en een scheve das.

Zogezegd overwerkt.

(Felix imiterend) Ah, die problemen in de filialen, daar komt maar geen einde aan. Nee schatje, ik heb geen honger. Heb rap rap een paar sandwiches kunnen eten. Ik ben alleen maar moe. Heb alleen maar slaap nodig, slaap, slaap.

Geen nachtkus meer, geen zo vertrouwde wandeling van zijn hand over mijn rug en mijn billen.

Meneer sliep. Of deed misschien alsof.

Maar ik bleef altijd nog een tijd wakker liggen. Een klein beetje op de tanden bijten en mij verdrietig voelen.

En de volgende morgen stond ik soms in de badkamer heel lang in de spiegel te kijken. Te denken.

Zijn wij uit elkaar aan het groeien?

Is de lijm van de liefde aan het opdrogen?

Moet ik op zoek naar nieuwe lijm?

En af en toe ook denken: doe ik iets verkeerd?

Moet ik een frissere tandpasta kopen?

Of ben ik een onaantrekkelijke del aan het worden?

Hoe lang is het geleden dat hij zijn hoofd tussen mijn borsten heeft gelegd?

Dat hij zei: pak mijn balletjes nog eens vast met je magische handen?

Dat hij met zijn tong naar de bodem van mijn navel zocht?

Wat blijft er over van al die dingen die hij vroeger zo graag deed?

Maar ook de spiegel wist geen antwoord op mijn vragen.

Als ik er goed over nadenk: er zijn verdomme meer dan genoeg signalen geweest.

En ik had ze kunnen zien. Ik zag ze, ik zag ze. *(naar het tafeltje komend)* Maar ik wilde ze niet zien.

(Felix bekijkend) Gotverdegotver.

Josfien drinkt een slok bier en giet de rest van het glas op de kamerplant van Roger Paelinck.

Ze houdt het lege glas uitdagend voor het gezicht van Felix.

Ze beweegt het glas heen en weer.

*Felix volgt het glas met de ogen.
Hij steekt zijn tong uit, likt zijn lippen,
doet onhandige pogingen om het glas vast te nemen
en stoot naar bier verlangende klanken uit.*

Josfien:
Gotverdegotver.

Ik zou graag eens een echte vloek in zijn gezicht spuwen.

Een die kraakt als een droge donderslag.

Maar ik kan het niet.

Ik heb het nooit gekund.

Ik heb zoveel niet gekund.

Altijd een braaf meisje geweest.

Een veel te braaf meisje.

Josfien zet het bierglas op tafel, gaat weer op het bed zitten en sluit even de ogen.

Hoe moet het nu verder, denkt ze, twijfelt ze.

Josfien:
Ben ik niet een beetje aan het overdrijven?

Moet ik voortaan alleen maar de donkere wolk van die Paelinck zien?

Er zijn ook witte wolken geweest. En zon.

Tijdens vakanties, ver van huis, onder vreemde sterren.

Daar hebben we ook ons kind gemaakt.

In een Tsjechisch hotelletje, met de klanken van accordeon en klarinet op de achtergrond.

Onze Freya.

Acht jaar na de Vesuvius.

Freya met de Fr van Frieda, denk ik nu.

Aan ons liefdeskindje geven we de naam van de godin van de liefde, zei hij.

Ik had haar liever Flora genoemd, naar de godin van de lente waarin ze geboren was.

Maar het moest een Freya zijn. Een Fr.

Ze had zijn grote blauwe ogen en zijn kin en zijn voeten. En de krullertjes van mijn grootmoeder.

Vanaf de eerste dag was ze de speelpop van mijn Bol.

En hij is een voorbeeldige vader geweest.

Gaf de zuigfles. Zong kinderliedjes. Werd meer en meer haar privé schoolmeester.

Onze Freya moest minstens onderwijzeres worden.

Ze werd onderwijzeres.

En trouwde toe ze tweeëntwintig was.

(even met gesloten ogen, naar binnen kijkend) Het is niet moeilijk om die beelden terug te zien. Ze zijn onuitwisbaar in het geheugen opgeslagen. En vers alsof het pas gisteren gebeurd is.

Freya op weg naar het stadhuis.

In een modern wit kleedje, eentje tot vlak boven de knieën. Met kraag en mouwen en onderzoom in fijne kant. En een witte strik in het lange golvende haar. Witte schoenen en witte handschoenen. Cadeautje van de gebroeders Keuninck.

In de donkere trouwzaal van het stadhuis leek ze een van geluk stralende witte wolk.

En naast Freya: haar Harry in grijs maatkostuum. Wit hemd. Das met blauwe sterretjes. Witte pochet. Netjes geknipt en gekamd haar. Een kop groter dan Freya. Anderhalve kop groter dan de Fé en dan ik.

Harry. Geen galochevent en geen schoolmeester, maar een autoverkoper. Een die ook nu nog goed de kost verdient.

Dat stadhuis deed terugdenken aan de eigen bruiloft. Op de trouwfoto staan ik en de Fé elk met een van hoopvolle verwachtingen glimmend gezicht.

Je kijkt naar je dochter in dat stadhuis en denkt: we zijn een beetje oud aan het worden.

Maar het volstond om de hand van de Fé vast te pakken om te weten dat we nog altijd gelukkig waren.

Op elke huwelijksverjaardag was er een taart van tweeëntwintig centimeter diameter en zeven centimeter hoog met veel fruit en slagroom en een cijfer in donkere chocolade.

Vijf jaar getrouwd. Tien jaar. Twintig jaar. Vijf en twintig in extra dikke chocolade.

En iedere keer: extra lang vrijen.

Dikke taarten vernieuwen ook de dáárvoor nodige energie.

Ze helpen ook vergeten dat er wel eens momenten van spanning zijn, dat in de tuin van de liefde de kale plekken langzaam groter worden.

En elk nieuw chocoladegetal geeft een bijna beangstigend gevoel dat de tijd in een razendsnel tempo voorbijvliegt.

En dat we met allerlei kwaaltjes moeten leren leven.

Zoals die enkele dagen tussen de taart van vijfentwintig en die van dertig jaar: een vervelend knagen op een lastige plaats.

En een curettage.

Ja.

Achteraf bekeken lijkt dat een niemendalletje, maar op het moment zelf zit men met veel vragen en met veel twijfel.

's Anderendaags zei ik aan de verpleegster: ik durf dat niet aan de dokter vragen, maar die curettage, die zal van binnen toch niets kapot gemaakt hebben, die zal het, het, het vrijen toch niet hinderen?

Maar madame toch.

Alleen stomme trienen vragen zoiets.

Misschien moet men wel een stomme trien zijn om op zo'n leeftijd nog graag te vrijen. En om trouw te blijven aan één man.

Maatje, maatje, zegt Freya soms. Je moet eens leren de deur van het verleden dicht te klappen en je horloge op te winden, zodat je kan meegaan met de hedendaagse nieuwe vormen van leven.

Ja.

Haar horloge wordt meer dan genoeg opgewonden.

Haar klok loopt geen seconde achter.

Even duister en even onbetrouwbaar als haar vader. Denk in nu.

Maar Freya toch, wat doe jij allemaal?

Heb ik haar wel tien keer gezegd. Wel twintig keer.

Als haar Harry in Oost-Europa naar nieuwe afzetgebieden zoekt, gaat ze wel eens bij de Bob slapen.

Of de Bob komt naar haar flat.

(Freya imiterend) Maar zoekt daar niets achter, hè ma.

Bob is een homo.

Bob zit af en toe in een put en ik trek er hem graag uit.

Je weet toch ook wel dat ik liever psychologe dan onderwijzeres was geworden.

Ja. Ja. Ja. Ja.

Ja, Freya. Ik zal het maar geloven.

(Freya imiterend) Ik help graag mensen, ma. Zoek daar niets achter.

Bob is een homo. En een heel lieve jongen.

En wat zegt jouw Harry daar van?

(Freya imiterend) Ma, toch.

Bob en Harry zijn goede vrienden.

Wanneer ga jij eens beginnen begrijpen dat we in een andere tijd leven?

Ja, Freya. Ik zal het maar geloven.

Ook dertig jaar overwerken, alleen maar overwerken met een onschuldige deux-chevaux op een onschuldig parkeerterrein.

En een hotelletje. Soms.

Josfien kijkt naar Felix.

*Ze fronst het voorhoofd als ze hem bewegingloos
en met tot op de borst gezakte kin
in de rolstoel ziet zitten.*

Josfien:

Geen enkele vent is te vertrouwen, zegt madame Kerselaer.

Mannen zijn niet gemaakt voor liefde en trouw.

Bij mij heeft de kots dikwijls aan mijn slokdarm geknaagd.

Stinkend platte moppen vertellen, waarin ze vrouwen herleiden tot oliedomme en sullige schaapezels die er alleen maar zijn om overtollige drift uit hun verhitte lijven te zuigen.

Daarin zijn mannen heel bedreven.

Zegt madame Kerselaer nu als herinnering aan de kleine dikke meneer Kerselaer die ook mij af en toe met een geheimzinnig monkellachje bekeek.

Binnen de zes maanden na de kankerdood van haar man is ze van een treurwilg veranderd in een bloeiende roos en staat de deur van haar tuin wagenwijd open. En niet alleen voor de conciërge.

Een klein beetje aanpassing, zegt madame Kerselaer.

In het begin zwemt hij nog wat rond in je gedachten. En omdat je intussen hebt ontdekt dat die Kerselaer een boef was, probeer je heel bewust hem uit die gedachten te verjagen.

Zegt ze.

Bij de een zal dat wel gemakkelijker en vlugger gaan dan bij de andere, maar bij mij gaat het rap.

We hebben jarenlang naast elkaar geleefd, de laatste twee jaar hebben we amper met elkaar gepraat.

Alleen voor de buitenwereld waren we een goed koppel.

Vlak na de zilveren bruiloft heb ik er nog aan gedacht om hem in de steek te laten. Om er stiekem van onder te muizen en hem 's avonds in een lege flat te laten thuiskomen.

Want dat verdiende hij. Zegt madame Kerselaer.

Maar ja, ze aasde op een gouden handdruk en een héél dik pensioen.

Meneer Kerselaer was ook meneer Poen.

En ze zat te graag in de BMW van haar Kerselaer te pronken als een paradijsvogel.

Maar ik ben nooit meer dan een klein beetje jaloers geweest.

In die kleine Citroën van de Fé voelde ik me goed.

Simpel vrouwtje naast simpel manneke.

Geen paradijsvogel, maar een doodgewone mus.

Nee, een merel.

Ja.

Tot voor kort heb ik me niet kunnen voorstellen dat de Fé uit mijn leven zou verdwijnen.

Nu kan ik dit wel.

Niet omdat ik een madame Kerselaer ben en de Fé een meneer Kerselaer is.

Ik sta en zit en lig thuis en hij zit en ligt hier en vanaf volgende week gaat hij naar een home.

Voor hoe lang?

Niet te voorspellen, zegt de dokter. Kan zowel twee maanden als twee jaar worden.

Iets tussenin en dichter bij twee maanden dan bij twee jaar, zegt hij nog.

Ik weet dat er een moment komt dat ook ik alleen zal zijn. Meer alleen dan nu.

Ik ben naar Antwerpen geweest om sexy lingerie te kopen, zegt madame Kerselaer. En een rood mini-jurkje met spaghettibandjes.

Want ik beleef een tweede jeugd. Een die veel beter is dan de al zo lang voorbijge eerste jeugd.

Zou ik dat kunnen: naar Antwerpen gaan om duistere slippjes en frivole beha's te kopen?

Neen. Omdat ik er te dikke billen voor heb? En een D-cup?

Of gewoon omdat ik mezelf graag in een slobbertrui zie en binnen de vier muren van mijn flat graag de ouderwetse trien speel?

Of omdat ik niet ben en nooit zal zijn wat anderen blijkbaar zo gemakkelijk worden?

(naar Felix kijkend) Ik heb het hem nooit gezegd, maar ik heb wel eens gedacht: als hij eerst sterft, dan hoop ik dat er gebeurt wat er bij de vrouw van Willem Elsschot is gebeurd.

Dat ik mij op een bed neerleg, mijn ogen sluit en meteen aan de oever van een brede rivier sta en met graagte de loopplank naar de boot van de Dood betreed.

En wegvaar om nooit meer terug te komen. Me naar de overkant laat brengen en uitkijken waar hij me daar ergens staat op te wachten.

*Josfien staat recht
en gaat Felix van dichtbij bekijken.*

Josfien:
Hij is weer aan het blèten.

*Josfien gaat met het hoofd tussen de handen
en met de rug naar Felix
aan het tafeltje zitten.*

Josfien:
Ik kan het niet zien. Dat blèten kan ik niet zien.

(na een lange poos, opkijkend) Zou die onnozele Paelinck hier niet een beetje te veel gefantaseerd hebben?

De Paelinck.

Het klopt dat ik hem eens op een personeelsfeestje heb gezien.

Een niet al te snuggere knul, zei de Fé, maar een plezante, een die af en toe graag de grootste clown van dat filiaal wordt.

In zijn kop staan een paar schroeven los, maar dat belet hem niet een fantastisch goede visverkoper te zijn.

Een Paelinck tussen de palingen, zei de Fé.

Hij woont nog bij zijn oude moeder. En hij kan maar geen lief vinden.

Stinkt misschien een beetje te veel naar vis om er een te kunnen verleiden, heb ik toen gezegd.

Het is meer dan dat, zei de Fé, maar hij treurt er niet om.

Twee of drie keer per maand gaat hij naar de hoeren, zei de Fé.

Ja.

Alle mannen gaan naar de hoeren, zegt madame Kerselaer.

(naar Felix kijkend) Ik kan me niet voorstellen dat hij zich ooit bij een hoer heeft uitgetkleed.

En bij een Frieda?

Geen enkele vent is te vertrouwen, zegt madame Kerselaer.

Misschien heeft ze gelijk.

De Keymeulen gisteren.

Mijnheer en madame Keymeulen.

Joris en Lea.

Jarenlange vrienden. Jarenlang samen koffie gaan drinken in een van de brasseries op de Grote Markt.

Tafeltje van vier. Vier maal koffie, als 't u blijft.

De Joris en de Fé hebben nog samen op de schoolbanken gezeten.

En de Joris is wél schoolmeester geworden.

En met zijn Lea heb ik altijd goed kunnen opschieten.

We hadden er geen zin in om elkaars drempel plat te lopen, maar elke vaak toevallige ontmoeting was welkom.

Vier maal koffie met een sneetje botercake.

Of twee maal koffie en twee trappisten.

En kijken naar de op straat voorbijlopende mensen.

En heerlijk babbelen. Over onderwijs en warenhuizen. Over politieke lafaards en wielrenners. Over reizen naar dit of dat land.

Babbelen en lachen en zich goed in zijn vel voelen zitten.

Jarenlang.

Tot de Keymeulens twee jaar geleden naar een buitenwijk verhuisden.
Dan werden de ontmoetingen minder.

Maar gisteren liepen we elkaar op de Grote Markt tegen het lijf.

Joris Keymeulen.

Zonder zijn Lea.

Josfien toch. Je ziet er niet goed uit, zei hij.

En hoe gaat het met de Fé?

En met Lea?

Ah, Lea. Komt niet meer buiten. Heeft zware en dikke benen. Kan bijna niet meer gaan.

We zitten alle twee in een sukkelstraatje, zei hij. Als we nu eens ...

Samen een koffie zouden gaan drinken.

Een beetje als vroeger.

Maar toch anders. Aan een tafeltje van twee.

En dan. Dan.

Zijn hand op mijn hand.

Josfieneke, ik durf het bijna niet zeggen, maar ik ben al een leven lang verliefd op je.

En het doet me pijn dat je er niet goed uit ziet.

Ik zou je toch zo graag een beetje troosten.

Als we nu eens...

Je kijkt op en je ziet.

Je ziet. Je ziet.

Hoe hij me met de ogen uitkleedt.

Hoe zijn lippen trillen van verlangen naar mijn lippen.

Je voelt hoe zijn handen mijn handen strelen.

Hoe zijn handen dromen van het strelen van veel meer dan handen.

En dan die jeuk in mij.

Diep onder de navel. Die jeuk.

Nee, Joris.

(naar Felix kijkend) Nee, Joris, heb ik gezegd.

Had ik ja moeten zeggen?

En terwijl ik “nee, Joris” zei en naar mijn koffie keek, vroeg ik me plots af hoeveel koppen koffie de Fé en ik op die Grote Markt gedronken hebben.

Tweeduizend? Drieduizend?

Voor de laatste twee jaar ging er geen dag voorbij zonder een koffie op de Grote Markt.

Het was een ritueel geworden.

En de bovenbuur die zei: de Fé ziet er niet goed uit.

Ik heb jullie deze middag zien thuiskomen. En de Fé zag er niet goed uit.

Hij liep vier of vijf meter achter je aan.

Ik dacht nog: hebben die ruzie?

Maar toen zag ik dat hij je met moeite kon volgen.

Hij sleepte zich voort.

En je keek niet eens naar hem om.

(na een lange poos) Een paar uur later is het gebeurd.

Attakske. Dokter. Ambulance. Ziekenhuis. Attakske.

Van die twee- of drieduizend koppen koffie?

Nee.

Maar hij moest mee naar de Grote Markt.

Elke dag van tien tot half twaalf.

Hij sputterde tegen. Geen zin in koffie, zei hij. En geen tijd.

Wat? Geen tijd? Geen tijd voor koffie? Geen tijd voor mij?

(na een poos) Hij kon zich met moeite voortslepen, zei de bovenbuur.

Vier of vijf meter achter je aansloffend, zei de bovenbuur.

Alsof jullie ruzie hadden.

Hadden we ruzie?

(gejaagd en kwaad sprekend) Ja. Ja. Ja. We hadden ruzie.

Bijna veertig jaar lang van 's morgens tot 's avonds werken.

Ik tussen de mantels en de jassen van de Keuninck Brothers.

En hij tussen de klasseerkasten van zijn kantoor of van filiaal naar filiaal rijdend om er kleine en af en toe wat grote problemen op te lossen.

En dan vervroegd met pensioen gaan, maar toch durven zeggen: ik heb geen tijd.

Nee, Félix. Nee.

Nu zal je tijd voor mij maken. Voor mij en mijn koffie.

En niet voor dat boek dat je wil gaan schrijven.

Die biografie over een of ander artiest uit de achttiende eeuw.

Zijn naam ben ik vergeten, maar hij kan de pot op.

Niemand zit op dat boek te wachten.

Maar ik wacht op mijn koffie.

Dat heb ik gezegd. Geroepen. Geschreeuwd.

(naar Felix kijkend) Zit daar niet te blèten.

Ja, ik heb me kwaad gemaakt.

Van woede op de vloer gestampt.

Die koffie was voor mij belangrijk.

Van dat samen koffie zitten slurpen, van dat samen kijken naar de voorbij stappende mensen op de Grote Markt, daarvan heb ik jarenlang gedroomd.

Af en toe thuis, maar vooral in het naaiatelier.

Tussen het geronk van de zestien naaimachines en de dubieuze complimentjes van de gebroeders Keuninck.

Later, later, later, als de hypotheek is afbetaald, als Freya het huis uit is, als eerst ik en dan de Fé op pensioen zijn, als we eindelijk vrij zijn, verlost van de klessebessen in het atelier en van het altijd aan de oren van hun chef zagende warenhuispersoneel, dan, dan zullen we in een van de brasseries op de Grote Markt zitten en koffie drinken. Op ons dooie gemak. En in een sneetje cake bijten. Of in een chocolaatje.

En we zullen weer honderd percent verliefd zijn.

(naar Felix kijkend) Zit daar niet te blèten.

Die Paelinck.

Die Paelinck met zijn oerwoudstruik.

Met zijn dansende deux-chevaux.

Met een op en neer wippende eend.

Op de parkeerplaats van dat filiaal.

Met een op de schoot van mijn Bol mee wippende Frieda.

Liegt die Paelinck ?

Fantaseert hij?

Kan een halve gare zo'n verhaal verzinnen?

En als er vijftig percent van waar is? Of tien percent?

Alle mannen zijn slecht, zegt madame Kerselaer.

Misschien is maar vijftig percent slecht. Of tien percent.

Of misschien is madame Kerselaer slecht. Even slecht als die vijf of tien percent slechte mannen.

En die bovenbuur met haar praatjes, die deugt ook niet.

Die roddelmadam die van 's morgens tot 's avonds achter haar raam staat te koekeloeren en prietpraat te brouwen.

(de bovenbuur imiterend) Hij kon zich met moeite voortslepen. 't Was precies alsof jullie ruzie hadden.

(naar Felix kijkend) En maar blèten als een kind. Je weet dat ik er niet tegen kan. Je weet het.

(Felix toeroepend) Oké, oké. *(zacht pratend)* Ik zal...

Ik zal straks geen snokje aan die kroonluchter geven.

*Josfien staat op, gaat tot bij Felix
en droogt - nog een beetje tegen haar zin -
zijn betraand gezicht met een zakdoek.*

*Ze heft zijn kin op
en bekijkt hem.*

*Felix bekijkt haar met grote ogen.
Zijn mond begint te bibberen.
Zijn handen klemmen zich vast
aan de leuning van de rolstoel.*

Josfien:

En blèt niet meer.

Je weet dat ik er niet tegen kan.

(met een hand over haar borst wrijvend) En die twijfel, die knaagt maar.

Hoe meer hij blèt, hoe meer ik geneigd ben om me schuldig te voelen.

En ik ben niet schuldig.

Of ben ik een beetje schuldig?

Misschien heb ik hem af en toe een beetje gepest.

Altijd dat klagen en zagen, zei hij soms. En met zo'n harde stem.

Vooraf na zijn pensioen.

Je hebt je leven lang voor de Big Boss van dat warenhuis gewerkt, heb ik toen gezegd, nu zal ik eens Big Boss spelen.

Ik had dat niet moeten zeggen.

Ik zei het toch.

Stofzuigen en afwassen en naar de bakker gaan, dat deed hij zonder morren.

Maar die dagelijkse koffie op de Grote Markt, daar had hij een gloeiende hekel aan.

En elke dag of bijna elke dag moest hij van mij ook nog eens chauffeur spelen.

Niet in een deux-chevauxke, want die was intussen al versleten. In de Toyota.

Om naar hier of daar te rijden, soms alleen maar om tussen drie en vier onder een of andere lindeboom een kriek of een cola te drinken.

Ik heb hem vaak horen zuchten onder die lindeboom.

Aan wie of wat zat hij daar soms te denken?

Zit daar zo niet met een vies gezicht, zei ik dan.

Zaag niet, zei hij.

Zaag niet.

*Josfien heft het hoofd van Felix op
en bekijkt hem van dichtbij.
Ze veegt nog een paar tranen uit zijn ooghoeken.*

Josfien:
En nu niet meer blèten.

Ik zal straks geen snokje aan die kroonluchter geven.

Ik heb dat niet gemeend.

Of toch niet meer dan één seconde gemeend.

*Josfien duwt de rolstoel
naar de andere kant van de kamer.
Afen toe wandelt ze met Felix wat op en neer.*

Josfien:
Als er hier een tuin was, zou ik er even mee buiten gaan.

Hem de bomen en de wolken laten zien.

Maar als gisteren en eergisteren zal ik hem straks hier achterlaten en naar huis gaan en weer alleen zijn.

En ook als gisteren en eergisteren zal ik vanavond mijn armen rond zijn hoofdkussen leggen.

En aan hem denken.

Aan de goede en de slechte dagen met hem.

(met een vinger op de schedel van Felix tikkend) Aan de vraagtekens in hem.

Zou ik aan Freya wel iets vertellen over die Paelinck?

Misschien belt ze vanavond.

Ja ma, je moet dat begrijpen, zal Freya nog eens zeggen.

Ze woont zestig kilometer van hier.

Meer dan een of twee keer per maand kan ik niet komen, heeft ze al eens gezegd.

Zal ze nu nog eens zeggen.

(bij het oor van Felix) Freya komt morgen of overmorgen. Of volgende week.

(naar haar polshorloge kijkend) Hoe laat is het nu?

Al zo laat.

Bij elk ondergaan van de zon denk ik aan Vladivostok.

Als de zon hier gaat slapen, maakt ze zich in Vladivostok al klaar om op te staan.

(bij het oor van Felix) Weet je dat nog, die dag dat je thuis kwam en zei: ik heb een verrassing.

Dat je zei: ik heb een reis besteld. Voor ons twee. En ik zeg niet waarheen.

Een verrassing voor de veertigste verjaardag van ons samenzijn, zei hij met hetzelfde geheimzinnige lachje waarmee hij me al zo vaak had verleid.

Het werd een lange reis, met Vladivostok als eindpunt.

Zot, zei ik.

(bij het oor van Felix) Zot. Zot.

Wie gaat er nu naar Vladivostok?

Ik, zei hij.

Hij ging op zijn tenen staan en sloeg met de vuisten op de borst. Ik wil de vlad van de vostok zijn, zei hij, ik wil mij drie dagen lang de heerser van het oosten voelen. Als een Jan zonder Vrees. Een Fé zonder Vrees.

Een fantast en een charmeur is hij altijd geweest. Van in het begin.

Vladivostok.

Hij pakte er mijn billen vast en zei: volgende nacht laten we de wekker om vijf uur aflopen. En we wachten op het opgaan van de zon. En we laten haar ons bloot gat zien.

Ja, zei ik. Als op de Vesuvius, zei ik.

(bij het oor van Felix) En bij het eerste licht van de Vladivostokzon ben je beginnen kraaien. Hanen kraaien de dag wakker, zei je. En je kraaide.

(bij het oor van Felix) Kukeleku.

Felix wordt onrustig. Hij kijkt rond. Is misschien naar iets op zoek.

Josfien:

Kukeluku, terwijl we keken naar het opkomen van de zon, die van minuut tot minuut groter werd en op een grote gele eierdooier begon te lijken.

Straks wil ik een spiegelei, zei ik.

Wakker gekraaide kippen moeten gaan kakelen, zei hij.

En dan ben ik een zotte kip geworden. In die hotelkamer achter mijn haan lopend heb ik kotkot gekakeld.

Kotkotkot. Kotkotmedeikot.

En als de zon er helemaal was, hebben we haar ons bloot gat laten zien.

Ja.

Zo gelukkig en zot zijn we geweest.

En tijdens het eten van de spiegeleieren zei hij: voor onze vijftigste huwelijksverjaardag gaan we een nog vroegere zon opzoeken.

Als tweede verrassingsreis.

En ook daar zouden we haan en kip spelen.

Als twee oude zotten.

Is het nu echt nodig dat ik me hier zit af te vragen of hij tijdens mijn kakelen in Vladivostok, tijdens mijn (*dicht bij het oor van Felix*) kotkotkot medeikot ook aan andere kippen zat te denken?

Aan kippen met een Friedakam?

Als ik het aan madame Kerselaer zou vertellen, zou ze me een beetje van uit de hoogte bekijken en zeggen: nou, nou, nou, mij verwondert dat niet. Een meneer Haen die haan speelt. En op zijn kippen kruipt.

Dat is normaal. Zo zijn mannen.

Ik zal aan madame Kerselaer maar niets vertellen over die Paelinck.

Josfien neemt het hoofd van Felix in beide handen.

Ze streelt zijn wangen.

Ze heft zijn kin op en bekijkt hem.

*Felix knippert met de ogen.
Hij opent zijn mond
en prevelt een paar klanken.*

Josfien:

En ook aan Freya zal ik niets vertellen.

Misschien zou zij ook wel zeggen: nou, nou, nou. En dan? Wanneer zal ons ma eindelijk eens gaan beseffen dat we in andere tijden leven?

Ja, Freya. Ja. Ja. Ja. Ja.

Misschien zou ze haar pa wel bewonderen.

(een grinnikende Freya imiterend) Ons pa met een Frieda ...

En dan, zou ze misschien zeggen. En dan, en dan?

Ze is er toe in staat.

Of niet?

Misschien zou ze toch wel een beetje medelijden met me hebben.

Een beetje begrip.

Misschien zou ze wel zeggen: denk aan al de goede momenten die er geweest zijn.

Ja, Freya. De goede momenten.

De momenten dat we leefden met het gevoel elkaar nodig te hebben, er voor elkaar te zijn.

Die zijn er geweest.

Vladivostok was een hoogtepunt.

En een week na Vladivostok onthulde hij zijn plannen voor de vijftigste huwelijksverjaardag.

Dan gaan we naar Kaikoura, zei hij. Want daar komt de zon nog drie uur vroeger op.

Kaikoura ligt niet in China of in Japan, zei hij. Want dat denk jij.

Hij zal weer eens schoolmeester spelen, dacht ik.

Kaikoura ligt in Nieuw-Zeeland, zei hij. Dicht bij de Zuidpool.

En dáár wil ik de vroegste van alle vroege zonnen zien opkomen.

En nog eens Jan zonder Vrees spelen, zei ik.

(het hoofd van Felix schuddend) Maar hij schudde zijn hoofd en zei: daar wil ik met een drietand op de rug van een potvis staan en als een Poseidon de zee beheersen.

(het gelaat van Felix strelend) Poseidon. Het zal een droom blijven.

De zon van Kaikoura zal hij nooit zien.

En ik ook niet.

We kunnen er alleen maar van dromen.

*Josfien pakt de kamerplant van Roger Paelinck vast,
schudt haar ruw en zet haar dan met een wilde smak weer op tafel.*

Josfien:

Dat oerwoud zal ik misschien van dorst laten sterven. En als iemand me vraagt waarom, dan zal ik geen antwoord geven. Als het verdord in de afvalzak steekt, dan kan er vergeven en misschien ook vergeten worden dat er ooit een Frieda kan geweest zijn. Pas dan zal ik van Kaikoura echt kunnen dromen.

(bij een oor van Felix) Weet je wat?

Morgen of overmorgen of volgende week ga ik naar Bart Smit.

Kijken of ze daar een grote pluchen potvis hebben.

Ik zal hem thuis op je hoofdkussen leggen.

Hem vastpakken.

Hem met zijn snoet tussen mijn borsten steken.

Met die snoet de diepte van mijn navel peilen.

Hem vragen hoe warm het water in Kaikoura is.

*Josfien legt haar handen op de schouders van Felix.
Ze kijkt in de verte.*

Josfien:

Misschien is doodgaan voor hem en voor mij een eindeloos lange droom en een uiteindelijk toch aankomen in Kaikoura.

*Ook Felix staart naar een onpeilbare verte.
Het lijkt wel alsof zijn mond
de klanken van Kaikoura vormt.*

Hij glimlacht.

*Misschien ziet hij wel de zon van Kaikoura
en staat hij als een Poseidon op de rug van een potvis.*

*Josfien streelt de wangen van Felix.
Ze weent een beetje.*

*Heel langzaam wordt het donker.
Als bij een ondergaande zon.*

De jury over *De Kaikoura droom*

Van den Briele toont in dit stuk dat hij vanuit een anekdote een portret kan maken, dat bovendien ráákt/ontroert tot op het einde. Deze tekst getuigt van emotionele rijpheid. De auteur zoomt in op details van waaruit hij de grote(re) herinneringen laat groeien.

Dit stuk bevat rijke beelden waarmee de auteur zijn eigen symboliek creëert. Tussen de regels voelt een lezer de ziel, de mijmering van deze auteur en zijn personages.

Het stuk bevat niet echt de grote wereldbeschouwingen, maar de pen van deze auteur bezit een goede ritmiek die de lezer vastbera- den meeneemt in het verhaal.

In handen van een goede regisseur heeft deze tekst alles in zich om tot mooi, boeiend en ontroerend theater open te bloeien. De jury drukt dan ook de wens uit dat dit stuk op de planken gebracht kan worden.

(Proclamatiebrochure Prijs Letterkunde van de Provincie West-Vlaanderen 2010 Dramatische Kunst, p. 25)